

«استودیو پویا آریان پور» با همکاری «پروژه‌های هنری مریم مجد» و «گالری دستان» برگزاری نمایش «بربادرفته» از پویا آریان پور را با کیوریتوری مریم مجد در کارخانه‌ی قند کهریزک اعلام می‌کنند. این نمایش روز جمعه، شانزدهم اردیبهشت ۱۴۰۱ افتتاح می‌شود و تا ۲۰ خرداد ادامه خواهد داشت.

«بربادرفته» یک پروژه‌ی بزرگ چیدمان از پویا آریان پور است که در سال ۱۳۹۶ به جریان افتاد و اکنون پس از حدود پنج سال به نمایش در آمده است. مکان این نمایش کارخانه‌ی قند کهریزک است که نخستین کارخانه‌ی قند ایران و خاورمیانه، و از کهن‌ترین آثار معماری صنعتی ایران به شمار می‌آید. این مکان از ابتدا، جزئی جدانشدنی از پروژه بوده و در الهامات اولیه و رویکرد مفهومی آن نقشی مهم و عمیق ایفا کرده است.

به گفته‌ی مریم مجد، کیوریتور نمایش، «بربادرفته شامل سه بخش است که در کنار هم تجربه‌ای یگانه را شکل می‌دهد: «آویخته‌درباد»، «شیء به‌جامانده»، و گزیده‌ای از طراحی‌ها و منابع الهام پویا آریان پور که نمایانگر مسیر ذهنی او هستند. این مجموعه از نظر دیداری و مفهومی بر چیزی دلالت دارد که در فضا از بین رفته است. موج زیبا، اما از دست‌رفته‌ی شیئی معلق که ارجاعی مستقیم به ما و زندگی‌مان دارد (آویخته‌درباد) در کنار امری مادی که ماهیت نزاع در خود دارد (شیء به‌جامانده) ارجاعی زیباشناختی به موقعیت ناکامل، دوگانه و درعین‌حال، ناپایدار کسانی است که در این جغرافیا در برهه‌ی مشخصی از تاریخ زیسته و چکیده‌ی تمام وقفه‌های تاریخی را در هستی‌شان تجربه کرده‌اند.»

«بربادرفته» با مطالعات پویا آریان پور روی پرچم‌ها آغاز شد، به‌خصوص پرچم‌های تیره‌رنگی که در مراسم مذهبی و مراسم بزرگداشت استفاده می‌شوند. او از وجوه مختلف این پرچم‌ها در کار خود الهام گرفته است: حضور پرنسپل آن‌ها در فضای شهری، قرارگیری‌شان بر تیرهای بلند، و البته حرکتی که در اثر وزش باد در آن‌ها به وجود می‌آید.

آریان پور از اواسط دهه‌ی ۱۳۸۰ به خلق مجسمه‌های بزرگ آینه‌کاری پرداخته است که صورتی بسطیافته و سه‌بعدی از نقاشی‌ها و طراحی‌هایش به شمار می‌آیند. رویکردها و تکنیک‌های آینه‌کاری منحصر به فرد او در اثر سال‌ها مطالعه‌ی دقیق، آزمایش، و تجربه شکل گرفته و توسعه یافته‌اند.

آریان پور با درهم‌آمیختن مطالعات، طراحی‌ها، و ایده‌های اولیه‌اش با شیوه‌ی ویژه‌ی آینه‌کاری خود ساختاری عظیم را در قالب بیست و هفت مجسمه‌ی بزرگ ساخته است که به یکدیگر متصل می‌شوند و موجودیتی یکپارچه را به وجود می‌آورند. این چیدمان عظیم، با عنوان «آویخته‌درباد»، در فضایی بزرگ با سقفی در حدود ۱۹ متر و در وضعیتی معلق نصب شده است، چنان‌که از هر طرف مخاطب را احاطه می‌کند. در بیشتر قطعات آینه‌کاری ظریف این چیدمان از رنگ‌های تیره استفاده شده که یادآور پرچم‌های سیاهی است که در محیط اطرافمان می‌بینیم. «آویخته‌درباد» تجربه‌ای حسی از یک حضور معلق را به وجود آورده، و بازی‌های نور و سایه در آینه‌کاری‌های ظریف آن نیز بر شدت این حضور افزوده‌اند.

جزء دیگر «بربادرفته» یک مجسمه‌ی فلزی است با ابعاد تقریبی ۹ در ۲ متر که از ۴ قطعه تشکیل شده است. این مجسمه، با عنوان «شیء به‌جامانده»، هم‌زمان که یادآور تصویر یک اسلحه‌ی بدوی یا ابزار شکنجه‌ی باستانی است به ستون فقرات یک حیوان پستاندار بزرگ نیز شباهت زیادی دارد. این سازه‌ی آهنی خودایستا دندان‌ها و لبه‌هایی تیز دارد و سطوح آن تا حد زیادی به صورت پرداخت‌نشده و زنگ‌زده حفظ شده است. این مجسمه تجربه‌ای بسیار مادی و جسمانی را به وجود می‌آورد؛ برخلاف «آویخته‌درباد»، که خود را به بیننده تحمیل می‌کند، «شیء به‌جامانده» در فاصله‌ی کمی با مخاطب قرار گرفته است و او را به لمس و تجربه‌ی مستقیم دعوت می‌کند.

بخش دیگر نمایش مجموعه‌ای است از طراحی‌های اولیه‌ی «بربادرفته» به‌همراه بریده‌ها، عکس‌ها، و متن‌هایی که پویا آریان پور به مرور زمان به‌عنوان نوعی «نقشه‌ی ذهنی» از مسیر الهام و خلاقیت خود جمع‌آوری کرده است. چنان‌که او خود اذعان دارد: «مسیر فکری یک اثر یکتا می‌تواند از سرچشمه‌هایی مختلف نشئت گرفته باشد. در کارهای من، بسیاری از فرم‌ها

و عناصر تصویری یا محتوایی متأثر از منابع دیداری، نوشتاری، و فکری متنوعی بوده است. از گذشته عادت داشته‌ام این منابع را در محیط استودیو و جلوی چشمانم قرار دهم، گویی قصد داشتم که مبادا آن قصه‌ها را فراموش کنم.»

کارخانه‌ی قند کهریزک، که محل نمایش «بربادرفته» است، خود بخشی جدانشدنی از این پروژه است، به طوری که در روند کار و توسعه‌ی مفهومی ایده‌ها نقشی الهام‌بخش بازی کرده است. گذر و دگرگونی این کارخانه طی بیش از صد سال، از کارافتادنش، و وضعیت فعلی نیمه‌مخروبه‌ی آن نمادهایی تمام‌وکمال از «تجربه‌ی ایرانی» و ناپایداری تاریخی این منطقه، خصوصاً در یک قرن اخیر، محسوب می‌شوند.

هریک از اجزای این پروژه همانند تکه‌های یک پازل کنار هم قرار می‌گیرند تا تصویری خودنگارانه را از هنرمند و زندگی‌اش به نمایش بگذارند. پویا آریان‌پور هنرمندی است که زندگی و فعالیتش عمیقاً به واسطه‌ی انقلاب، جنگ، دگرگونی‌های اساسی در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، و اجتماعی دستخوش تغییرات بسیاری شده است، و امیدها و رؤیاهای نسل او همواره با تهدید دائم‌گره خورده، رشد کرده، و شکوفا شده است. در نتیجه، یک بخش مهم این پروژه، به‌همراه فرایندها و فعالیت‌هایی که به آن انجامیده است، احساس مشخصی از انزوا، استقلال فکری و اجرایی را تداعی می‌کند که در کارگاه به‌منزله‌ی محیطی مستقل تبلور یافته است؛ احساساتی که به‌جای ایجاد محدودیت، پروژه را از نظر مقیاس و اندازه بزرگ‌تر کرده است.

«بربادرفته» نه‌تنها به گذرا و فانی‌بودن زندگی در بستری که همواره در حال تغییر است اشاره می‌کند، بلکه کناپه‌هایی به موقعیتی بزرگ‌تر نیز دارد: نگاه کرخت‌شده و از حال‌رفته که نظاره‌گر همین فرایندهاست و بدون میل، توان، و اراده در مقابل سیل حوادث و دگرگونی‌ها، مصرانه پیگیر یافتن کمال و زیبایی، اثرگذاری، و گسترش است.

پویا آریان‌پور (م. ۱۳۵۰، تهران) هنرمند، مدرس دانشگاه، و ساکن تهران است. او یکی از هنرمندان پیشروی نسل خود است که در عین خلق مجموعه‌ای گسترده از آثار هنری، طی فعالیت‌های آموزشی و پروژه‌های گروهی خود، گفتمانی پُرژمر و تأثیری عمیق را به وجود آورده است. آثار او تاکنون به‌طور گسترده هم در ایران هم در دوسالانه‌ها، نمایشگاه‌ها، آرت‌فرها، و نهادهای بین‌المللی به نمایش در آمده است.